

B. Historien bag etablering af Den Suhrske Stiftelse

Ved Poul Holstein

Indhold

Indledning	1
Bernt Suhr – Hoffoureren og Bryghusskriveren	2
Friederich Suhr - Amtsforvalteren	4
Bernt Frederich Suhr – Sognepræsten og Provsten	8
Ole Bernt Suhr - Grossereren	12
Johannes Theodorus Suhr – Grossereren & Etatsråden	16
Testamenterne. Oprettelsen af Den Suhrske Stiftelse og de Suhrske Legater	24

Indledning

Den 23. maj 1859 blev fundatsen for Etatsraad Johannes Theodorus Suhr's og Hustru Caroline Falch's Stiftelse kongelig konfirmeret, og Den Suhrske Stiftelse kan i år fejre 150 års jubilæum. Næppe nogen anden slægtsstiftelse eller slægt med samme baggrund som testators slægt har igennem årene fået udgivet så meget litteratur om dem selv. De forskellige bøger om Stiftelsen og slægten kan kun opdrives antikvarisk. Bestyrelsen for Den Suhrske Stiftelse har i forbindelse med udgivelsen af denne bog i anledning af jubilæet derfor besluttet, at der igen er en skildring af testator og hans forfædre i direkte linje. Stiftelsens udvikling siden testators død fortjener ved anden lejlighed at blive skildret. Der er ikke tale om ny forskning på de få sider, der her er sat af til formålet. Alle tidligere bøger og småskrifter om det Suhrske handelshus og Den Suhrske Stiftelse behandler på forskellig og ofte indgående vis slægten og dens interessante udvikling. Hovedværket er C. Nyrops statelige og smukke værk, Det Suhrske Hus i Kjøbenhavn 1749-1899, udgivet i kun

300 eksemplarer i 1899. Her er derfor tale om en traditionel skildring på grundlag af de tidligere udgivelser.

Når testators direkte forfædre på ny skildres, er det ud fra bestyrelsens ønske om at vise, hvorledes handelshuset og Stiftelsen er opstået. Den sociale mobilitet, som slægten gennemgik i løbet af 1700- og 1800-tallet, er afgørende for slægtens særegne udvikling. Især en dato, 16. august 1707, er i den henseende vigtig. Den dag blev sognepræsten Bernt Frederich Suhr i sit ægteskab med Christine Hornemann giftet ind i den rige købmandsslægt Hornemann. En af deres sønner, Johan Peter Suhr, testators farfar, blev i den grad præget af sin mors baggrund, at han søgte handelsvejen, i stedet for slægtens traditionelle, præstekaldet. Det valg blev afgørende for den senere oprettelse af både handelshus og stiftelse.

Bernt Suhr – Hoffoureren og Bryghuskriveren

Stamfaderen for den vidtforgrenede slægt Suhr er Bernt Suhr, som blev født ca. 1615 et sted i Tyskland, men om hans tidligste år vides intet. Han træder frem ca. 1635, da han kom til Bremen og blev ansat som livkarl hos kong Christian IV til Danmark og Norges søn, hertug Frederik, der i 1634 var blevet nomineret ærkebiskop i stiftet Bremen og året efter tillige i Verden Stift.

Bernt Suhr har formentlig haft en bror Claus, som i 1673 og 1674 ansøgte om at få Næsby Hoved Mølle i Odense Amt i stedet for et løntilgodehavende på 2.484 rigsdaler. Claus Suhr oplyser i sin ansøgning, at han i 35 år havde været enspænder og hoffourer. Det er ikke utænkeligt, at det er Bernt Suhr, som fik Claus Suhr ansat i en tilsvarende stilling. Claus Suhr blev i 1675 tolder i Nakskov. Begge bruger i øvrigt den plattyske form, Sour eller Saur, af navnet. Bernt Suhr skrev sig endnu i 1663 Berendt Sour, derefter Suhr.

Hertug Frederik blev gift i august 1643, og i marts 1644 blev han generalissimus og præsident for krigsrådet i Glückstadt, hvor han boede efter at Bremen og Verden Stift var gået tabt i svenskekrigene. I 1646 boede hertugen i Flensborg, og flere af Bernt Suhrs børn blev sikkert født i disse to byer. I Flensborg nåede budskabet om den udvalgte prins Christians død hertugen. Kort tid efter døde faderen, og hertugen rejste med sin familie til København, hvortil han ankom i marts 1648 og blev hyldet som konge 6. juli samme år.

Det er svært ud fra de kendte kilder at danne sig et personligt indtryk af Bernt Suhr. Derimod kan en del af hans liv aflæses i de bevarede regnskaber, og her toner et mistrøstigt billede frem: hans lønforhold, som var de slettest mulige. Hans løn i Bremen blev sat til en årlig gage af 50 rigsdaler, men lønnen blev ikke altid udbetalt til tiden eller udeblev

helt. Han fik i 1656, 11 år efter afrejsen fra Bremen, udbetalt resten af sit tilgodehavende for denne periode, i alt 218 rigsdaler og 36 skilling. Kun godt halvdelen af lønnen blev altså udbetalt til ham for de 10 år i Bremen.

De to Suhr'er har formentlig fulgt den kommende konge på rejsen i 1648 til København. Her udnævntes Bernt Suhr i hvert fald til hoffourer til en årlig løn af 34 rigsdaler. Det var tilbagegang i lønnen for Suhr, som i så mange år havde tjent den nye konge, men ved kongebrev i 1651 fik han den samme løn som i Bremen, hertil 200 rigsdaler i kostpenge for sig og en tjener samt 14½ rigsdaler til en hofklædning "fra 6. juli at regne, den dag, da vores hyldning stod." Udbetalingen skulle vise at være lige så slet som tidligere. I stillingen som hoffourer står Bernt Suhr opført blandt enspænderne, hvor han her indtager den tredje fornemste plads. Øverst ses fodermarskallen, der har kommandoen over enspænderne, derefter kommer den tidligere hoffourer, der er avanceret til vognmester, og så Suhr. Der vides ikke meget om Suhrs tid i denne stilling, men han har vel fulgt kongen på dennes rejser. I juli 1654 var Suhr til stede ved et adeligt dobbeltbryllup i Odense, hvor de pågældende stod hoffet nær, og i 1661 fulgte han prins Christian (V) på hyldningsrejsen til Norge.

Kong Frederik III satte pris på Suhr. I 1659 fik han ventebrev på en husfogedbestilling i Svabsted, men dette embede kom han aldrig til at tiltræde. Derimod blev der i 1663 truffet en kgl. bestemmelse om Suhrs udnævnelse til forvalter på Gisselfeld, som var forlenet til prins Christian (V). Denne stilling, som han indehavde ved siden af stillingen som hoffourer, fratrådte han imidlertid i 1666, da prinsen bortforpagtede Gisselfeld. Samme år overdrog kongen forvaltningen og inspektionen over "vores gård i Gentofte" til Bernt Suhr. Bernt Suhr fortsatte ved hoffet under den nye konge, Christian V. Da vognmesteren blev tolder i Ribe i 1670, overtog Suhr hans funktion, og i 1673 blev han optaget i hofrullen som fodermarskal med en årlig løn på 300 rigsdaler. Lønæssigt var det ikke så lidt af en fremgang, men heller ikke her fik han udbetalt det fulde beløb. Han ansøgte derfor i 1675 om som betaling at få Dronningmøllen mellem Hornbæk og Gilleleje i forpagtning, så han kunne svare sine kreditorer, og som betaling for udebleven løn. Han fik ikke forpagtningen, men udnævntes i stedet i 1676 til bryghusskriver ved bryggeriet i København. Her fik han en årlig løn på 360 rigsdaler for sig, en kældersvend og en dreng. I 1676 indsendte han en ny ansøgning, hvori han udbad sig ikke nærmere angivne sportler, som hans forgængere havde haft, men som han ikke havde fået.

I april 1685 blev Bernt Suhr afskediget efter ni år som bryghusskriver. Han fik 200 rigsdaler årlig i pension, og i kongens afskedsskrivelse anføres, at Suhr fik pensionen af "sær

kongelig nåde" og at det kun skyldtes hans lange tid i kgl. tjeneste, at han blev tilgivet en "forseelse han nylig udi hans bryggertjeneste kan have begået". Forseelsen oplyses ikke, men relaterer sig måske til de nævnte sportler. Bernt Suhr fik ikke et langt otium i sit eget hus, der lå "lige for Holmens Post i Skipperboderne", altså ved Holmens Kanal, idet han døde 28. oktober 1685. Familien fik 1. november samme år bevilling til at lade bisættelsen foregå om aftenen, og 3. november blev han så begravet.

Bernt Suhr's hus var ifølge boopgørelsen velforsynet med sølv, tin, kobber, lintøj og gangklæder, samt nogle tyske bøger og portrætter af afdøde selv, hustruen og børnene. Boets aktiver udgjorde 3.747 sletdaler, 2 mark og 6 skilling, mens beløbet til betaling af gæld og andre udgifter udgjorde 3.340 sletdaler, 1 mark og 13 skilling, hvorved fremkom en beholdning på 407 sletdaler og 9 mark. Bernt Suhr havde desuden et løntilgodehavende hos kongen på hele 7.094 sletdaler, 1 mark og 3 skilling. Kongen havde i ovennævnte afskedsskrivelse anført, at Suhr skulle have den løn og besoldning, som han havde til gode, men at værdien for den mask, som han havde taget, skulle modregnes. Arvingerne må være blevet klar over, at de ikke ville få noget udbetalt af boet, og for at undgå gæld til kongen for masken valgte de at fragå arv og gæld.

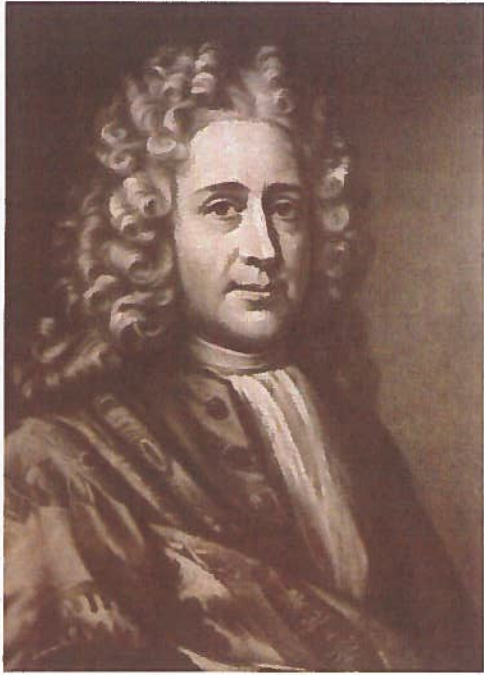
Bernt Suhr blev gift med Margrethe Johansdatter Krammer. Vielsen fandt sted ca. 1641, idet deres ældste søn Caspar blev født i 1642. Da det ældste barn blev født i Bremen, kom hun sikkert selv fra den by. Hun døde i sommeren 1683, kun 62 år gammel, og 4. juni samme år blev hun begravet "med ceremoni" i Holmens Kirke i København, hvor ægtefællen havde købt et begravelsessted. Ægteparret efterlod sig børnene Caspar (1642-1701), provst og sognepræst til Saksild og Nølev, Friederich (1644-1706), amtsforvalter i Lolland og Falster, Anna Elisabeth (1656-1730), gift med magister Hans Thomsen Borch († 1702), sognepræst til Hvedstrup og Fløng, og efter hans død med hans efterfølger, magister Albert Kjeldsen Schytte (1668-1744), Johann (-1676-), tolder i Århus og Johann Christopher (1661-?).

Friederich Suhr - Amtsforvalteren

Friederich Suhr blev født 20. oktober 1644, formentlig i Glückstadt, hvor hertug Frederik da boede. På hans kisteplade i Nysted Kirke, som giver nogle oplysninger om hans liv, nævnes, at han i otte år deltog i krige i udlandet. Han må altså allerede 15 år gammel være blevet soldat, idet hans tid som soldat faldt i årene fra 1659 til 1667. I sidstnævnte år kom han nemlig i tjeneste hos rigsmarskal Johann Christopher von Kørbitz, hos hvem han blev til 1670. von Kørbitz må have sat pris på Suhr, idet han år senere, i 1681, lånte ham penge,

så faderen kunne købe sit hus ved Holmens Kanal i København. Måske har von Kørbitz også fremmet Suhrs karriere ved i 1670 at skaffe han en plads som amtsskriver på Ålholm Slot hos enkedronning Sophie Amalie, som havde fået udlagt Ålholm Amt, Nykøbing Amt og Halsted Kloster Amt til livgeding. Enkedronningen udstedte 23. marts 1671 bestillingen som amtsskriver for Friederich Suhr, hvor han som løn fik fri bolig på Ålholm Slot, det fornødne brænde samt 140 rigsdaler årlig for sig, en skriver, en kornmåler, m.m. Friederich Suhr arbejde bestod især i opkrævning af skatter og afgifter. Han påtog sig forskellige hverv, hvorved han kom i kontakt med andre amtsskrivere på Lolland og Falster, når dagligdags problemer skulle løses. Det kunne være spørgsmål om samarbejde vedrørende rejser i tjenstligt øjemed eller salg af korn for enkedronningen. Efter 10 år hos enkedronningen blev Suhr den 2. november 1680 udnævnt til kongelig amtsskriver over Ålholm Amt med "den sædvanlige løn". Fra 1. maj 1686 fik han også bestilling som amtsskriver over Maribo Amt, og af kammerregnskabet for 1688 fremgår hans løn med 200 rigsdaler for kontributionsregnskabet, 180 rigsdaler for jordebogsregnskabet og 80 rigsdaler for papir.

Suhr fik 10. september 1689 bestilling som amtsforvalter over hele Lolland. Denne forfremmelse er et udtryk for hans dygtige arbejde, hvilket også ses af, at han 19. august 1696 tillige fik Halsted Kloster Amt under sig, med en gageforhøjelse på 100 rigsdaler. Dette amt blev nemlig igen selvstændigt efter hans død. En påskønnelse af hans arbejde er også, at han 27. oktober 1703 blev udnævnt til kammerråd. I sit nye arbejde tog han sig fortsat især af skatter og afgifter, men måtte også tage sig af spørgsmål vedrørende hoveri, reparationer på bygninger, bidrag til militsens udrustning, forsyning af lånekorn til kongens bønder, udbetaling af renter til en skole, o.s.v. Herudover blev han indvalgt i forskellige kommissioner vedrørende købstadsforordningen af 1682, Nykøbing Hospitals forhold, taksationen af Maribo Kloster, og så fremdeles.



Friederich Suhr



Kathrino Suhr
* Peters

Friederich Suhr stod i bedste forhold til lokalbefolkningen, hvilket ses af, at talrige bondesønner blev opkaldt efter ham, ja, sågar fik hans efternavn, så der endnu i dag lever slægter med navnet Suhr, der imidlertid ikke er indbyrdes beslægtede. Han stod også fadder til børn i forskellige familier. Friederich Suhr blev uden tvivl med tiden en ganske velhavende mand. Allerede i 1676 skænkede han 20 rigsdaler til de fattige i Nysted, hvor han i øvrigt havde penge i en gård, der i 1685 ved ejerens død blev udlagt til ham. I 1690 erhverver han sig nogle jordstykker, i 1693 sætter han penge i en nedbrændt gård, der skal opføres på ny, og i 1694 fik han et kgl. gældsbrev på, at han havde udlagt 300 rigsdaler til "voris Zahlkammer", hvilket medførte, at han i 1699 fik skøde på fire gårde i Egholm i Herridslev Sogn. Suhr købte i 1699 Vester Ulslevs kongetiende af Margrethe Giedde, enke efter vicekansleren Holger Vind.

I 1691 fik Friederich Suhr en begravelsesplads i Nysted Kirke mod at betale kirken 50 rigsdaler og skænke den en ny altertavle. I 1693 betalte han beløbet, i 1694 lod han opsætte altertavlen, og i 1697 fik han skøde på gravstedet. Gravkammeret skulle have

været under kirkens kor, men indtrængende vand fik Suhr til at opgive dette sted, og i stedet lod han opmure en åben begravelse på sydsiden af kirken. For at sikre gravfred og vedligehold af gravstedet testamenterede han til Nysted Kirke tre jorder på 27½ tønder land, der skulle forpagtes ud til en årlig afgift af seks tønder byg. Hans nærmeste arvinger skulle have ret til jorderne på livstid.



Den Suhrske Begravelse ved Nysted Kirke

Det Suhrske kapel blev nedbrudt i 1862, og der blev i stedet samme år muret en underjordisk hvælvet begravelse, hvor kisterne blev nedsatte. I kirkens regnskaber hedder det, at der om Suhrs begravelse i 1706 blev sat et stakit af egetræ. I 1801 bekræftede kirken, at Suhrs efterkommere i Nysted stadig havde fortrinsret til fæstet af de jorder, der var knyttet til vedligeholdelsen af gravstedet, ja, i 1843 blev der ligefrem udarbejdet en fundats for de Suhrske jorder.

I 1671 havde Friederich Suhr giftet sig med Kathrine Pedersdatter, som var født i 1639 i Svendborg. De havde et lykkeligt samliv først på Ålholm Slot, senere i deres eget hus i Nysted. De fik også glæde af deres børn, som alle kom i gode kår. Christine (1672-1711) blev gift med amtsskriver over Halsted Amt Jokum Boldt († 1696), Margrethe (1673-1717) med den rige købmand Hans Hornemann (1658-1732) i Næstved, og Anna (1679-1706)

med sognepræsten i Nykøbing på Falster Gregers Zimmer (1666-1720). Tre sønner blev præster: Johan Christopher (1676-1711) i Nørre Vedby og Nørre Alslev, Bernt Frederich (1677-1745) i Købelev og Vindeby og Peder (1678-1735) i Utterslev, mens den yngste søn Claus (1680-1710) blev forpagter på Fuglsang og Priorskov. De mistede kun et eneste barn, Johan Christopher, født i 1675, død som spæd.

Ægteparret døde med kun et halvt års mellemrum. Kathrine Pedersdatter blev begravet 3. maj 1706, og 28. november samme år døde Friederich Suhr. Han blev bisat 20. december 1706 ved siden af hustruen i kuppet. Indskrifterne på ægtefællernes kister kendes, og i 1780 opsatte to af Friederich Suhrs sønnesønner en tavle i selve kirken, der omtaler vedligeholdelsespligten af gravstedet.

Bernt Frederich Suhr – Sognepræsten og Provsten

Bernt Frederich Suhr blev født 15. august 1677 på Ålholm Slot. 13 år gammel blev han med broderen Johan Christopher sendt til Herlufsholm Skole, hvor de blev indskrevet 18. april 1691 og hvorfra han i 1696 blev dimitteret som student. Sidstnævnte år blev han ledsager for den 11-årige Christian Friderich von Reichow på en udlandsrejse, der varede til 1702. von Reichow var en søn af faderens overordnede, Jürgen Ernst von Reichow, som var amtmand over Ålholm, Maribo og Halsted Kloster Amter. De to unge mænd har uden tvivl, som skik var, studeret ved forskellige universiteter, for endnu i hjemkomståret tog Bernt Frederich Suhr magistergraden ved Københavns Universitet under dr. Thomas Bartholin. I de næste to år virkede Bernt Frederich Suhr formentlig som huslærer. Den 23. juli 1704 blev han sammen med broderen Peder indviet til præstegerningen i Nysted Kirke af biskoppen for Fyns Stift, dr.theol. Christian Rudolph Müller - måske overværede også forældrene denne indvielse. Det har i hvert fald været en stor dag for dem. Knap to år senere, 2. februar 1706, fik han stillingen som sognepræst til Købelev og Vindeby Sogne, kaldet hertil af justitsrådinde Lutemelle Hoffmann til Grimsted (i dag Frederiksdal), som havde patronatsretten til Købelev Kirke. Suhr fandt sig til rette i Købelev, hvor han blev en afholdt sognepræst. I 1712 blev han udnævnt til provst over Lollands Nørre Herred, en stilling, som han beholdt helt frem til sin død 32 år senere.

Bernt Frederich Suhr tog sig af dygtige sognebørn og tog dem hjem til præstegården, hvor han holdt skole, og han ansatte forskellige "informatorer", huslærere, til at hjælpe sig. I 1733 ansatte han Hans Christian Schjern som personel kapellan, et forhold, der udviklede sig til, at Schjern blev hans svigersøn. Af de få træk, der er overleveret om Suhr, ses, at han var en dygtig præst, tillige venlig og godgørende. Han stod på bedste fod med sine sognebørn,

og med ejeren af Grimsted, Joachim von Brockdorff, havde han nærmest et fortroligt venskab. De sås ofte, og von Brockdorff gav ham fri jagtret på hele Grimsted.

Bernt Frederich Suhrs ældre søster Margrethe var i 1696 blevet gift med den rige købmand i Næstved, Hans Hornemann. Måske fik han gennem hende eller under opholdet på Herlufsholm lejlighed til at møde Hans Hornemanns datter Christenze Dorothea af hans første ægteskab med Christine Diderichsdatter Braes. De blev trolovede, men den udkårne døde pludselig i juni 1706, kort tid før brylluppet skulle finde sted. Suhr giftede sig året efter, 16. august 1707, med søsteren Christine Hornemann i hendes forældres hjem i Næstved. Hun blev født 28. maj 1690 i Næstved, og det var sikkert et godt parti, som Suhr havde gjort med dette ægteskab. Hans svigerfar - og hans søsters mand - var en velhavende købmand, som drev en omfattende handel i ind- og udlandet. Han var tillige forpagter af herregårdene Thurebyholm og Harrested.

De første år af deres ægteskab har uden tvivl været præget af velstand. Måske har en stor børneflokk tæret på formuen, og måske har Christine Hornemann som datter af en velhavende købmand stillet fordringer, der ikke kunne honoreres af et sognekald. Velstanden holdt i hvert fald ikke, idet magister Suhrs navn oftest ses i skøde- og panteprotokollerne. Han synes at have siddet småt i det i sine sidste år, så det mundheld, som traditionen beretter, at han havde, "Oh, forfængelige rigdom", skal nok ses i lyset af hans økonomiske kår.

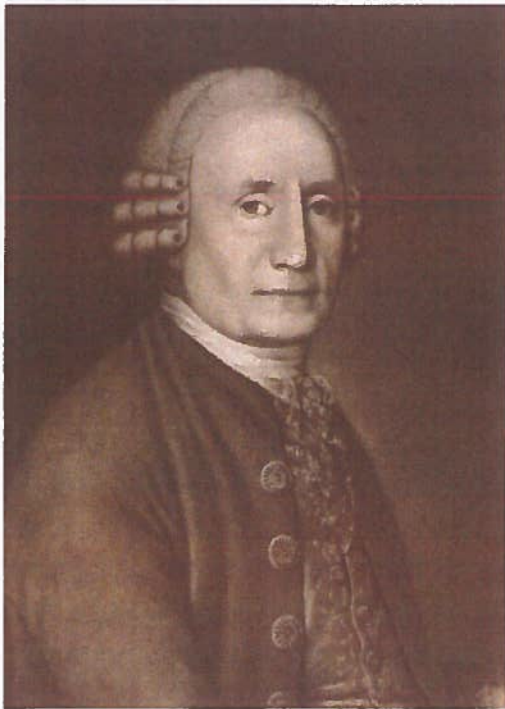
Det Suhrske ægtepar fik mange børn at tage sig af. De skal have fået 14 børn, ti sønner og fire døtre, hvoraf seks skal være døde som spæde. Kirkebogen for Købelev eksisterer ikke mere for den tid, og derfor kendes kun navnene på de otte overlevende børn: Berendt Frederich (1708/09-1767) blev provst og sognepræst i Købelev; Jochum Brockdorff (1711-1767) blev præst i Utterslev på Lolland; Johann Peter (1712-1785) blev grosserer; Charlotte Amalie (1714-1793) blev først gift med tolder Rasmus Tønnesen († 1745), dernæst med sognepræst i Nakskov Ole Frandsen Dorph (1711-1777); Diederich Christian (1715-1774) blev forpagter, tilgiftede sig Damstedgaard og endte som skolelærer i Utterslev på Lolland; Cathrine Margrethe (1717-1791) blev gift med kapellan i Nakskov, senere sognepræst i Halsted Hans Christian Schiern (1705-1764); Hans Hornemann (1722-1785) blev præst i Hunseby; Hans Ditlef (1728-1785) var først hørkræmmer, men blev senere skolelærer i Blands.

I 1741 døde Suhrs hustru Christine Hornemann. Nytårsdag 1745 blev han selv syg, angrebet af en sygdom i brystet og ømhed i venstre side, der medførte hans død 16. marts 1746.

Johan Peter Suhr – Grossereren & Etatsråden

I løbet af 1700-tallet bestod slægten Suhr af ganske mange medlemmer, der især boede på Lolland og Falster. Af de foregående slægtled ses, at ikke så få børn enten blev uddannet til præster eller blev gift med præster. I det samme århundrede, altså i henved tre menneskealdre, sad slægten på ikke færre end 16 sognekald og var "besvogret" med otte sognekald på Lolland og Falster. Det var almindeligt, at præsteslægter på den tid var giftet ind i hinanden, men det må betegnes som ret usædvanligt, at en slægt i løbet af så kort en tid kom til at sidde på 16 af øernes 99 sognekald og hertil var besvogret med otte, hvilket svarer til ca. en fjerdedel af samtlige kald.

De fleste af Bernt Frederich Suhr og Christine Hornemanns børn blev også knyttet til præstestanden. Men en enkelt af dem skiller sig markant ud ved hans valg af løbebane og senere liv: Johan Peter Suhr. Han blev født 12. august 1712 i Købelev og kom til at arve morfaderens foretagsomhed og dygtighed. Han blev ved nytårstid 1728 sat i lære hos hørkræmmer Oluf Hansen Aagaard på Gammel Torv i København, og efter udstået læretid fortsatte han i 1735 som svend i samme hus. Efterhånden blev han den ledende i forretningen. Da han 22. november 1748 giftede sig med sin principals datter Anna Dorthea Aagaard, der blev døbt 23. november 1730 i København, og da svigerfaderen døde året efter, kunne han helt overtage forretningen. Han oprettede 22. november 1749 handelshuset J.P. Suhr, og 26. juni 1750 fik han skøde på gården på Gammel Torv, som Suhr ifølge svigerfaderens bestemmelse havde ret til at overtage for 9.000 rigsdaler. Den 14. september 1750 tog han borgerskab som hørkræmmer og fik adgang til laug.



J. P. Suhr

Korte Sætt
 En ønskelig Forandring
 Gør sig gjældende
 PAA SINDS BÆN
 Hjelpe og Reformant MANSIEUR
MONSR. Johan Peter Suhr,
 Reformant Negotiant i den Kongelige Residence-Stad Kjøbenhavn,
 Gjør sig gjældende
 Hjelpe og Reformant MANSIEUR
Sr. Anna Dorothea Nagaard,
 Celebrerede Venes Højtidelige Bryllups-Vest den 22. Novemb. 1748.

Kjøbenhavn den 22. Novemb. 1748.
 P. HERRMANS
 MICH. ALGAARD

(The following text is a wedding poem in Danish, printed in two columns with decorative flourishes.)

Bryllupsdigt trykt paa Silke.

Under Johan Peter Suhrs ledelse gik forretningen i de følgende år stadig fremad. Han udvidede den efterhånden til groshandel, og han etablerede forbindelser til Norge, Østersøhavnene og Holland. Det var især jern, korn og salt, der blev handlet med. Varerne blev delvis hjembragt på egne skibe. Med årene blev handelshuset et af de største i København, og efter Suhrs egne opgivelser steg hans formue i tiden 1750-1780 fra 7.200 til 240.000 rigsdaler. Han ansøgte i 1753 Københavns Magistrat om at blive groshandler (grosserer), men fik afslag og klagede til Kommercekollegiet, idet han fremhævede, at han ejede skibe og skibsanparter og holdt kontor. Kommercekollegiet gav Magistraten medhold, da en groshandler efter Kommerceforordningen af 4. august 1742 ikke måtte holde åben bod.

Det var udtryk for tillid fra hans medborgeres side, at Johan Peter Suhr med tiden indtog fremtrædende stillinger. Han var ved siden af sin forretning direktør i Sjøassurancekompagniet, revisor ved Det kgl. octroierede almindelige Handelsselskab og

direktør ved Urtekræmmerlavets og Interessenters Sukkerraffinaderi. Han blev i 1761 udnævnt til rådmand, og i 1767 blev han omsider optaget blandt byens grossererere. I 1771, efter at Magistraten på Struensees indstilling ved en kgl. kabinetsordre blev afsat, udnævntes Suhr til 2. borgmester med renovations- og postvæsenet som særlige domæner, men han virkede kun i kort tid i denne stilling. Efter Struensees fald indtog de afsatte borgmestre og rådmænd på ny deres gamle stillinger, og Suhr udnævntes i stedet til viceborgmester. Han blev justitsråd i 1774 og etatsråd i 1779.

Johan Peter Suhr døde 28. maj 1785 og blev bisat i Vor Frue Kirke i København. Ved sin død var han en særdeles velhavende mand, som efterlod sig ca. 220.000 rigsdaler. Han roses for sin redelighed og store guds frygt og betegnes som en mand af den gamle danske ærlighed. Han var godgørende mod de fattige, og hans velgørehed kunne antage en storslået karakter. Således havde en norsk student, som havde fuldendt sine studier i København, ved hjemrejsen til Norge modtaget et større beløb af Suhr. Beløbet skulle sættes i moderens forretning, men ved hjemkomsten var hun gået fallit og alle pengene tabt. Da en ven af sønnen fortalte Suhr om hans sorger, eftergav han ham med et pennestrøg gælden på 10.000 rigsdaler.

Suhrs hustru, Anna Dorthea Aagaard, var allerede afgang ved døden 27. august 1766. Ægteparret fik otte børn, hvoraf fire døtre og en søn blev voksne: Anna Elisabeth (1751-1820) blev gift med konferensråd, borgmester Morten Hjorthøy (1738-1815); Christine (1752-1782) ægtede justitsråd, højesteretsassessor Lucas Debes (1740-1822); Cathrine Marie (1754-1824) blev gift med konferensråd, deputeret i kancelliet Christen Schow (1739-1806); Charlotte Sofie (1756-1822) blev gift med bankkommisær, købmand Andreas Falch (1748-1797), hvis datter Christine Caroline Andrea (1790-1856) blev gift med sin fætter, etatsråd Johannes Theodorus Suhr (1792-1858). Endelig var der sønnen Ole Bernt Suhr (1762-1815).

Ole Bernt Suhr - Grosserereren

Ole Bernt Suhr blev født 16. januar 1762. Han fik en god uddannelse, der tog sigte på, at han en dag skulle overtage faderens virksomhed. Efter en kortere udenlandsrejse fik han, 20 år gammel, i 1782 borgerskab som grosserer, og han indtrådte samme år i faderens forretning, der fra da af førte navnet J. P. Suhr & Søn. Da faderen døde i 1785, blev dette samarbejde af kort varighed, og Ole Bernt Suhr blev, kun 23 år gammel, eneindehaver af firmaet. Han ledede handelshuset på forbilledlig vis i de næste 30 år. Det skete i en tid, der var præget både gode og dårlige tider. I 1790erne nød handelshuset godt af den såkaldte

florissante periode, hvor handelslivet blomstrede. Suhr udvidede forretningen ved handel med tjære, hør, hamp, salt, kul og andre artikler.



O. B. Suhr

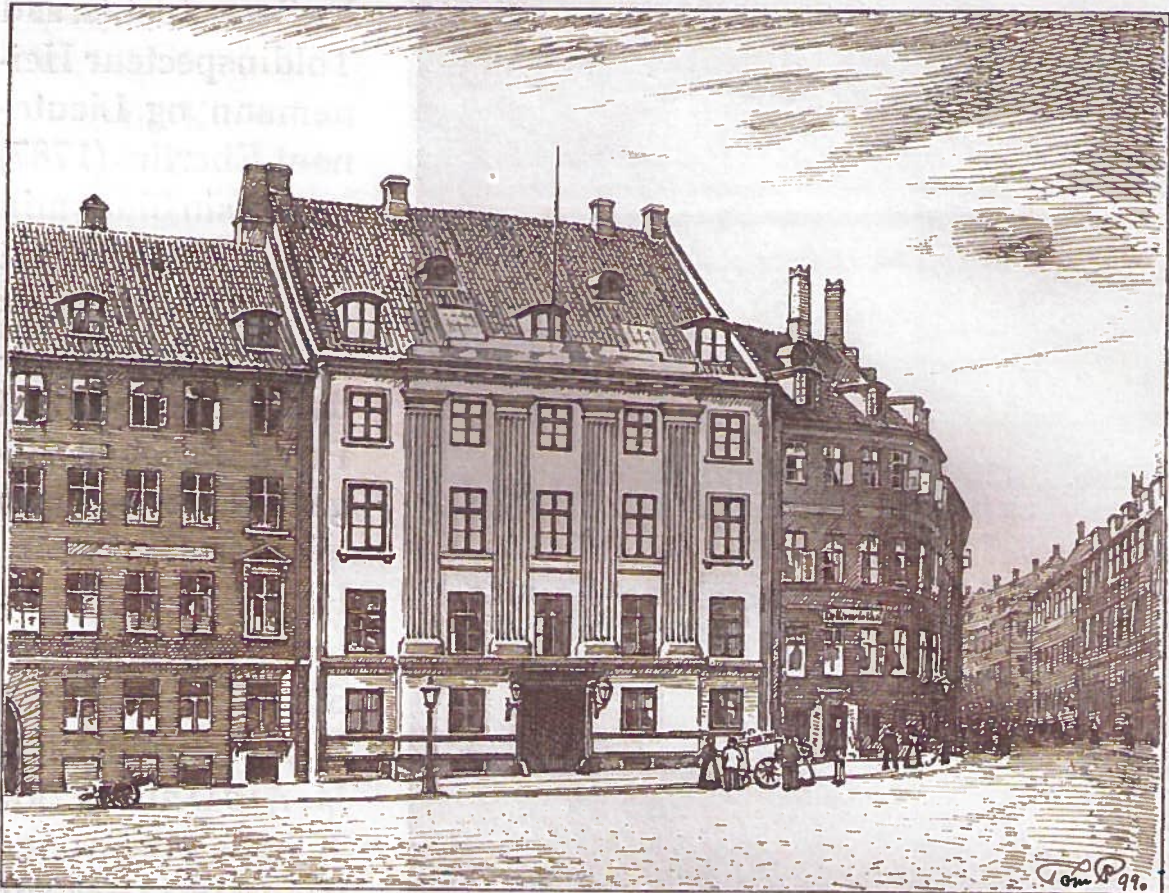


Ole Bernt Suhr
(efter en Pastel af Chr. Horneman)



Dorothea Suhr f. Beckman
(efter en Pastel af Chr. Horneman)

I 1795 blev Ole Bernt Suhr udnævnt til en af Københavns 32 mænd, dvs en af repræsentanterne for byens borgere. Den 5.-7. juni samme år indtraf den store ildebrand i København, som også gik ud over den Suhrske gård på Gammel Torv, der nedbrændte til grunden. Suhr opførte den nuværende gård, som han flyttede ind i i maj 1797. Samme år købte Suhr sammen med grosserer, kaptajn Just Ludvigsen en ejendom i Nyhavn. Her opførte de i 1805 to pakhuse, af hvilke Suhr efter lodtrækning fik det, som vendte mod Nyhavn. Suhr havde tillige et landsted i Ordrup.

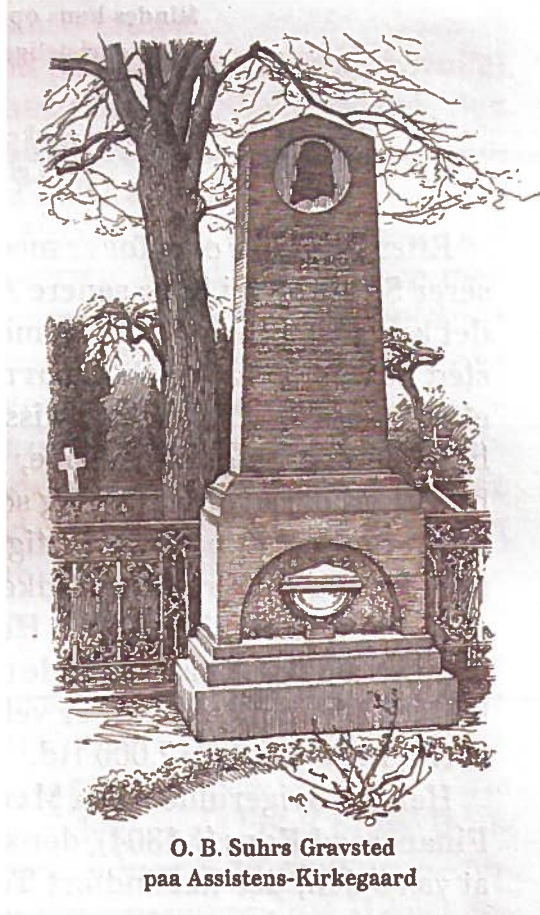


Den Suhrske Gaard, Nr. 22 paa Gammel Torv

Den florissante periode aflystes i begyndelsen af 1800-tallet af de ulykkelige begivenheder, der ramte landet. Krigen med England fra 1807 medførte vanskeligheder for firmaet, især med kulhandelen. Men firmaets faste forankring i Østersøhandelen og handelen på Norge gjorde, at firmaet overlevede de forhindringer, der gik så hårdt ud over andre københavnske storhandelshuse. Situationen var endda så gunstig for handelshuset, at det fortsat gik fremad. Handelshusets formue illustrerer denne fremgang. År 1800 var formuen på 270.000 rigsdaler, i 1805 var den på 380.000 rigsdaler og i 1810 på 500.000 rigsdaler. Ved statsbankerotten i 1813 var det dog slut med denne forøgelse af formuen, der da ledte til 301.000 rigsdaler navneværdi.

Under Københavns bombardement i 1807 måtte familien flytte fra gården på Gammel Torv. Det var en klog handling, idet to bomber ramte gården, som blev en del ødelagt, dog uden at komme i brand. Den ene bombe skal være faldet ned i et oplag af Schous udtog af

forordninger, som lå på loftet, den anden sprængte en skorsten Desuden blev husets egen mægler, som gik forbi, slået ihjel af en bombe ud for husporten.



Ole Bernt Suhr døde 25. september 1815 og blev begravet på Assistens Kirkegård i København. Her ses endnu det sandstensmonument i nyklassicistisk stil, der rejstes over ham.

Ole Bernt Suhr blev 12. august 1783 gift med Dorothea Beckmann, født 30. september 1759 som datter af rådmand og brygger Didrik Beckmann og Ellen Pauli. Efter ægteemandens død fortsatte hun med at stå som eneindehaver af firmaet til sin egen død 22. september 1842. Johanne Louise Heiberg fortæller i sine erindringer, at sønnen Johannes Theodorus Suhr omfattede sin mor med den største veneration, idet han fremhævede hendes kærlige sind, godgørelse, nøjsomhed, flid og gode økonomi. Ægteparret fik seks sønner og to døtre. Heraf slog fire af sønnerne ind på handelsvejen. Den ældste, Johan Peter (1786-1810), som skulle føre handelshuset videre, døde dog ung.

Didrik (1787-1836) overtog handelshuset sammen med broderen Johannes Theodorus (1792-1858). Ole Bernt (1789-1858) blev i 1812 købmand i Nyborg, og Christian (1790-1814) havde i otte år "conditioneret hos Sundorps enke". Den yngste af brødrene, Carl Emil (1795-1879) endte sine dage som sognepræst i Tved. Af døtrene blev den ældste, Ellen Pauline (1785-1823), gift med sin fætter, grosserer Johan Peter Falch (1781-1843), og den yngste, Anna Dorthea (1793-1849), med justitsråd, dispachør Mathias Aagesen (1741-1858).

Johannes Theodorus Suhr – Grossereren & Etatsråden

Johannes Theodorus Suhr blev født 2. april 1792 i København og blev sammen med sin bror Carl Emil sat til at studere. I 1810 blev han student fra Borgerdydsskolen, hvorefter han begyndte på det teologiske studium ved universitetet i København. Men hans interesse vendte sig snart mod det fædrene handelshus, som han blev knyttet til. Broderen Didrik havde allerede da i nogle år været ansat i huset.

De to brødre indtrådte efter deres fars død i 1815 i handelshusets ledelse som prokurister sammen med moderen. De var begge i tyverne og manglede den indsigt, der var nødvendig for at overvinde de trængsler, som prægede tiden. Krigsårene, statsbankerotten i 1813 og pengekrisen medførte, at handelslivet stagnerede, således at ca. 250 firmaer gik fallit i årene 1816-1820. Det gjaldt så velrenommerede firmaer som Ryberg og Meyer & Trier. Det gik også ud over den nærmeste familie, idet broderen Ole Bernt Suhr i Nyborg gik fallit i 1817, og året efter dennes svigerfar, købmand Rasmus Møller, der i adskillige år stod i handelsforbindelse med J.P. Suhr & Søn. Købmand Møller, en af Fyns største købmænd, havde ved flid og dygtighed oparbejdet en stor forretning, og han skal have haft en formue på 8 til 9 tønder guld.

Handelshuset J.P. Suhr & Søn havde i Norge over 280.000 rigsdaler til gode. Heraf lå over 100.000 rigsdaler i Trondhjem, hvor købmand Otto Beyer, som i 1817 havde standset sine betalinger, var handelshusets største skyldner. Johs. Th. Suhr rejste i 1818 til Norge for at inddrive så meget som muligt af gælden. Han rejste med egen kane og kusk over isen til Sverige og derfra til Norge, hvor det lykkedes ham at få over 100.000 rigsdaler hjem til handelshuset. Andre beløb i Norge måtte der føres processer om, som kun delvis blev vundet. Ved faderens død bestod handelshusets formue af udestående fordringer, og formuen svandt som følge heraf ind. Status for 1816 udviste 324.109 rigsdaler, men i 1819 kun 122.460 rigsdaler.

Didrik Suhr havde frem til sin død i 1836 andel i handelshuset, men han synes nærmest kun at have haft med de forretninger at gøre, der vedkom kobberfabrikkerne på Frederiksværk og Brede. Det blev snart Johs. Th. Suhr, som fik ledelsen af den egentlige handelsvirksomhed, og takket været hans flid lykkedes det at få handelshuset på ret køl igen. Den 30. januar 1818 fik han borgerskab som grosserer. Omkring 1820 havde han fået saneret husets økonomi, men der var endnu i en årrække vanskeligheder på grund af landbrugskrisen. Fra slutningen af 1820erne skete der en fremgang for handelshuset, og i 1830erne indtraf en stærk vækst i omsætningen. Fra ældre tid havde firmaet handlet med et bredt udvalg af indenlandske og europæiske varer som korn, smør, sukker, uld, tin og zink. Efterhånden fravalgte Suhr de egentlige hørkramartikler, så handelen kun kom til at omfatte kul og jern. I 1820erne beskæftigede han sig med kornhandel, og af og til handlede firmaet også med andre artikler, hvis gunstige konjunkturer talte herfor.

Kul- og jernhandelen fik med tiden størst betydning for firmaet, hvis handel derfor i stigende grad blev knyttet til Sverige og England. Især handelen med kul fik et sådant omfang, at Suhr & Søn i flere årtier indtog en ledende stilling på dette område. I 1830erne stod huset for mere end 20% af dansk kulhandel, og ved Suhrs død i 1858 gik ca. 1/3 af den danske import af kul gennem firmaet. Der var ikke alene kuloplag i København, men også i Korsør, Århus og Kiel. Efter Johs. Th. Suhrs død blev kulhandelen fortsat drevet som specialitet af firmaet indtil 1896, da den blev afstået til A/S Det Danske Kulkompagni. Suhr knyttede tidligt sine aktiviteter til den gryende, hjemlige industri. I efteråret 1827 forpagtede handelshuset valseværket på Frederiksværk og fik samtidig bevilling til at drive det som kobbervalseværk. Her begyndte han at fremstille kobberplader. Fabrikkerne på Frederiksværk var efter grundlæggeren, generalmajor Classens død gået stærkt tilbage. En af årsagerne hertil var mangelen på vandkraft, og Suhr bestilte derfor i 1828 på statens værksteder i Frederiksværk en 20 hestekræfters dampmaskine, som var den første større danskbyggede dampmaskine.

Forpagtningen af kobbervalseværket blev en god forretning for firmaet, der tilmed udvidede ved i 1831 at købe Brede Kobbermølle. Kobbervalseværket på Frederiksværk fik samme år tilladelse til at lade udenlandske, særlig brabantiske agenter, de såkaldte kobberførere, handle med de færdige kobberplader. Denne rettighed havde også Brede Kobbermølle haft i mange år, tillige med andre kobberværker. Men landets kobbersmede rejste i slutningen af 1840erne en bevægelse for at afskaffe dette privilegium, den såkaldte husérfrihed. Suhr forudså privilegiets ophævelse og dermed en risiko for firmaets handel med kobbervarer, og han solgte i 1854 Brede Kobbermølle og opsagde samme år forpagtningen af valseværket på Frederiksværk. Privilegiet blev ophævet i 1861.

Handelshuset havde også en betydelig bankiervirksomhed og store kommissionsforretninger på provinserne, samt i Norge, Sverige og til dels i Rusland. Suhr sørgede for at etablere en dampskibsforbindelse mellem Håvre, København og Sankt Petersborg. Historikeren Claus Bjørn har fremhævet, at handelshuset i en periode, hvor der endnu ikke fandtes egentlige forretningsbanker, spillede en betydelig rolle for den penge- og kreditomsætning, som forretningslivet havde behov for. I disse funktioner havde huset forbindelse med førende hamburgske bankiers, men der var ikke tale om afhængighed af hamburgsk kapital. Suhr trak på sine forbindelser i denne by, men han stillede også husets kredit til sine forbindelsers disposition. Firmaets egentlige varehandel foregik helt overvejende på selvstændigt økonomisk grundlag.

Johs. Th. Suhr investerede i firmaer som Drewsen & Sønner, "den fynske maskinindustri fader" M.P. Allerup i Odense og jernstøber P.F. Lunde i København. Også familiemedlemmer støttede han. Den danske konsul og købmand i New York Edvard Bech, hvis søster Ida Marie Bech var gift med Suhrs brorsøn Ole Bernt Suhr, firmaets senere indehaver, fik således en økonomisk håndsrækning. Bech ejede Poughkeepsie Jernværk ved Hudson Flod, og Suhr købte i 1854 en part i dette jernværk for 22.000 rigsdaler. Sideløbende med handelshusets fremgang voksede tilliden til Johs. Th. Suhr i det offentlige liv. Han blev ved sin praktiske sans og usædvanlige dygtighed en af landets mest ansete og virksomme grossererere og kom derved til at indtage en fremtrædende plads i samfundet. Han blev i 1822 sendt til England i forhandlinger for finansminister Møsting, og samme år og frem til 1835 var han medlem af Nationalbankens repræsentantskab. Han var 1823-1834 en af Københavns 32 mænd, akkurat som faderen og farfaderen havde været det. I 1829 fik han titel af agent og i 1847 etatsråd. Ved sin død var han administrerende direktør i Etatsråd Schous og Hustrues Stiftelse. Ordener blev ham også tildelt, i 1849 blev han ridder af Dannebrog, i 1854 Dannebrogsmænd og i 1856 kommandør af Dannebrog.

Ved moderens død i 1842 var Johs. Th. Suhr i stand til at udbetale sine søskende deres arveanparter, hvorefter han var eneindehaver af firmaet med en anslået formue på 800.000 rigsdaler, som han i 1851 anslog til 1.200.000 rigsdaler og i 1853 til 1.500.000 rigsdaler.

Johs. Th. Suhr optrådte også i stor stil som filantrop. Han anvendte noget af sin store formue til at støtte almennyttige foretagender og velgørende formål. Således skænkede han i 1849 i anledning af firmaets 100-års jubilæum 10.000 rigsdaler til Grosserer Societetets Understøttelsesfond, der i 1856 fik endnu 5.000 rigsdaler af ham. Suhr ønskede, at tidligere ansatte i hans eget firma og deres enker kom i særlig betragtning, hvis de blev trængende og var værdige til understøttelse.

Af faste ejendomme ejede Johs. Th. Suhr på dette tidspunkt kobberværkerne på Frederiksværk og Brede. Gården på Gammelortov fik han først adkomst til ved moderens død, og i 1847 købte han en gård ved Frederiksholms Kanal (nr. 24) (solgt 1861). Han ejede også pakhuse i Ny Toldbodgade (solgt 1898) og Nyhavn, som han dels fik ved moderens død, dels fik ved skøde i 1846 og 1847. Han købte i forretningsøjemed forskellige mindre faste ejendomme i Korsør, Halskov, Århus og Kiel, som på skiftet efter ham blev sat til en samlet værdi af 25.000 rigsdaler. Endelig købte han i 1840 det vidt bekendte landsted Sølyst af greve Schimmelmann for 20.000 rigsdaler.



Bonderup Herregård, maleri i den Suhrske Stiftelse

I 1850'erne anbragte Suhr en del af sin formue i landejendomme. I 1853 købte han herregårdene Bonderup for 285.000 rigsdaler og i 1856 Merløsegård for 385.000 rigsdaler, begge ved Store Merløse. Han købte senere Skurup Skov, Sandlyng Teglværk og Sandlyng Plantage for 8.200 rigsdaler.

Ikke lang tid efter firmaets 100-års jubilæum foretog Johs. Th. Suhr testamentariske bestemmelser vedrørende dets fortsættelse. Han bestemte i testamente af 20. april 1850,

at brorsønnen, senere konsul og etatsråd Ole Bernt Suhr (1813-1875), skulle overtage firmaet. Ole Bernt Suhr havde taget den teologiske uddannelse, men havde ligesom onklen ønsket at tjene firmaet. Johs. Th. Suhr overdrog firmaet til nevøen 1. januar 1856, men fortsatte næsten daglig med at arbejde på kontoret. Da handelskrisen brød ud i 1857, opholdt Suhr sig i udlandet. Han tilbød telegrafisk at komme hjem og hjælpe nevøen. Denne afslog tilbudet, idet han ønskede selv at overvinde krisen, hvilket også lykkedes ham.

At Johs. Th. Suhr endnu ikke ved sin død var kommet helt væk fra forretningslivet, fremgår af, at der i hans dødsbo fandtes vekslere til et samlet beløb på over 50.000 rigsdaler. Endnu i 1858 købte han på en auktion dampskibet Iris, der atter af boet solgtes i 1860 for 6.000 rigsdaler.



J. Th. Suhr



Christine Caroline Andrea Suhr
** Falch*

Johs. Th. Suhr giftede sig 30. marts 1816 med sin kusine Christine Caroline Andrea Falch, født 7. november 1790 som datter af grosserer Andreas Falch og Charlotte Sophie Suhr. Hun var en del af Bakkehuskredsen og var kendt under navnet Dejligheden. I en ung alder

var hun blevet forlovet med en anden fætter, videnskabsmanden, dr. Georg Koes, men han var død i 1811 på Zante.

Caroline Falch var smuk og af natur livlig, men det førte ikke til et hjem fuld af liv i gården på Gammel Torv. Suhr havde, efter hvad han engang fortalte fru Heiberg, før sit ægteskab "været et ungt, lystigt menneske, en ivrig balkavaler, en lidenskabelig kanekusk, især når der inde i kanen sad en ung smuk pige." Men ved faderens død ændredes hans karakter brat, da han erfarede, at handelshuset var tæt på ruin, og fra da af satte han alt ind på at genrejse det. Han arbejdede uafbrudt og blev med tiden en stille mand. Fru Suhr beklagede sig ofte i breve til søsteren og svogeren, byfoged Carl Meincke over sit ensomme liv i det barnløse hjem, hvor hun kun så sin mand ved måltiderne. Forholdet til svogeren Didrik Suhr var heller ikke godt. Derimod så hun stadig sine venner fra Bakkehuset, som hun tilbragte mange fornøjelige timer med.

Frem til 1840 tilbragte ægteparret sommeren sammen med hans mor på dennes landsted i Ordrup. Han tog i hverdagene ind til byen og tilbagelagde vejen til og fra byen til hest. Efter købet af Sølyst tilbragte de somrene på dette landsted, men rideturene var nu erstattet af kørsel.



Sølyst, Klampenborg. I familien Suhr's eje 1840-1913

Både på landstedet Sølyst og i huset på Gammeltorv førte Suhr og hans hustru et stort hus med udstrakt selskabelighed, præget af kulturlivets og det politiske livs ledende skikkelser. I 1839 rejste ægteparret til badene i Ems, hvor de mødte forfatteren Johan Ludvig Heiberg og hans hustru, skuespillerinden Johanne Luise Heiberg, som fra sommeren 1844 ofte var gæster på Sølyst. Til deres omgangskreds hørte også martsministeren, oberst A.F. Tscherning, kammerherre P.B. Scavenius, som var gift med fru Suhrs søsterdatter Sofie Meincke, nationaløkonomen, senere finansminister G.C.N. David, nationalbankdirektør, konferensråd Aagesen, gehejmeråd Blume, minister C.C. Hall og professor, senere konsejlspræsident P.G. Bang, som var Suhrs juridiske rådgiver. Suhr var selv politisk vakt. Han var virksom ved forberedelserne til det første stændervalg og havde i 1835 været medunderskriver af Trykkefrihedsadressen.

Fru Suhrs helbred blev efterhånden skrøbeligt, og hun blev så tunghør, at det var vanskeligt at føre en samtale med hende. I 1853 rejste hun med sin niece Frederikke Suhr fra Nyborg til Franzenbad, men efter hjemkomsten blev hendes tilstand gradvis forværret, så hun døde 10. november 1856. Suhrs helbred var heller ikke det bedste. I 1856 rejste han til Syden med sin ven, oberst Tscherning, og i vinteren 1857-1858 var han med sin læge i Algier. Sommeren 1858 tilbragte han på Sølyst, men døde pludselig 10. november samme år, på toårsdagen for hustruens død. Suhr havde om aftenen en længere forhandling med gehejmeråd Bang, og efter denne var gået modtog han besøg af oberst Tscherning. Efter at obersten havde forladt ham, havde han ringet på tjeneren, som fandt ham siddende død i sin stol. Bisættelsen fandt sted 19. november, først i hjemmet på Gammel Torv, hvor licentiat, pastor Rothe holdt en tale, der fremhævede Suhrs liv og store fortjenester. Derefter blev kisten ført til Vor Frue Kirke, hvor stiftsprovst Paulli i en kort tale mindedes de velgerninger, som Suhr havde vist menighedens fattige. Suhr blev stedt til hvile ved siden af sin hustru på Gentoft Kirkegård, hvor gravstedet endnu ses. På graven ses mindesmærke med relieffer af C. Peters fra 1860.



Gentofte Kirkegård, afd. A. Johannes Theodor Suhr's gravsted

I mindeskiftet, der blev udgivet i 1892 på 100-årsdagen for hans fødsel, skildres Johs. Th. Suhr som en høj, statelig mand med et alvorligt, klogt ansigt og fornemt væsen. Han var oftest ordknap og utilgængelig, selv overfor sine slægtninge. Han blev derfor måske anset for at være en hård og kold mand, men han kunne vise sig meget elskværdig og var en trofast ven. Sit tillukkede væsen til trods havde han et varmt hjerte og en rund hånd. Hans store godgørelse mod andre og hans redbonhed til at stå bi med råd og ikke mindst med dåd vidner herom. Hans testamenter vidner også om hans ædle karakter, gudsfrygtige sind og medfølelse hjerte.

Fru Heiberg, som havde været Johs. Th. Suhrs gæst i mange år og derfor kendte ham særdeles godt, kunne skrive om ham: "kendte man hans storartede velgørelse til højre og

venstre, ofte øvet på den fineste og kærligste måde, da kunne man ikke tvivle om, at her var et hjerte, ikke udtørret, men varmt og blødt.”

Testamenterne. Oprettelsen af Den Suhrske Stiftelse og de Suhrske

Legater

Etatsråd Johs. Th. Suhr havde sammen med sin hustru ved testamente af 20. april 1850 og efter hendes død ved testamente af 9. februar 1857 truffet bestemmelse om, hvorledes hans formue skulle fordeles. Formuen havde han i 1853 anslået til at være på ca. 1.500.000 rigsdaler. Som universalarving indsatte han den af ham i testamentet af 20. april 1850 oprettede Johannes Theodorus Suhr's og Hustru Caroline Falch's Stiftelse, hvortil skulle henlægges 700.000 rigsdaler.

I sit første testamente bestemte Johs. Th. Suhr, at firmaet efter hans død skulle arves af brorsønnen Ole Bernt Suhr på nærmere foreskrevne vilkår. De bestod i, at gården på Gammel Torv med pakhuse og tilbehør samt ejendommen på Østersøisk Kompagni skulle tilskødes brorsønnen for henholdsvis 30.000 og 33.000 rigsdaler, og for disse beløb skulle han udstede en 1. prioritetsobligation til den Suhrske Stiftelse. Brorsønnen fik testamenteret et beløb på 50.000 rigsdaler, og han skulle dertil ydes et lån på 150.000 rigsdaler til 2% rente, der skulle afdrages med 6.000 rigsdaler årlig. Det lå den gamle etatsråd stærkt på sinde, at det gamle firma fortsat kunne bevare sin ansete stilling. Han ønskede derfor, at brorsønnen, såfremt formuen svandt ind, kunne beholde lånet på 150.000 rigsdaler, således at han kunne overtage og fortsætte firmaet. I testamentet giver han ham også forskellige gode råd af praktisk art.

Firmaet overgik imidlertid som nævnt til brorsønnen 1. januar 1856, altså mens etatsråd Suhr levede, hvorved der var givet flere penge til brorsønnen end tiltænkt i testamentet af 1850. Derfor blev tilgodehavendet hos brorsønnen efter Suhrs død sat til 300.000 rigsdaler, der skulle afdrages over 11 år.

Johs. Th. Suhr testamenterede også store beløb til medlemmer af familien, sit kontorpersonale, sine tjenestefolk og mange privatpersoner - deriblandt enken efter købmand Otto Beyer i Trondhjem, som Suhr i 1818 havde måttet afkræve et tilgodehavende! Fru Heiberg havde hans særlige bevågenhed, idet hun blev betænkt med 400 rigsdaler årlig på livstid, og hendes mand fik en tilsvarende årlig ydelse. Valgte fru Heiberg at forlade teatret, skulle hun have yderligere 200 rigsdaler årlig. Hun fik desuden

ret til at benytte Bonderup som sommerbolig, hvilken ret hun afstod efter eget ønske i 1870 mod et årligt vederlag på 200 rigsdaler.

Endelig bestemte Johs. Th. Suhr, at en stor del af hans formue skulle gives til flere institutioner og til oprettelsen af forskellige legater, hvis størrelse var afhængig af boets overskud. Til et legat for trængende borgere i København, fortrinsvis bryggere, brændevinsbrændere og deres enker udlagdes 15.000 rigsdaler, til Søren Olsens Hospital i Roskilde til bedste for de der optagne kvinder 5.000 rigsdaler, til ugentlige understøttelser til Vartov Hospitals lemmer ca. 25.000 rigsdaler, til Trøstens Bolig ca. 25.000 rigsdaler, til et legat for afdøde embedsmænds ugifte døtre ca. 175.000 rigsdaler, til 10 velgørende institutioner i København ca. 87.700 rigsdaler og endelig 5.000 rigsdaler til Grosserer Societetets Understøttelsesfond, der som nævnt blev indbetalt, mens Suhr levede. Det vil føre for vidt her at omtale disse velgørende beløb og legater nærmere, hvorfor der må henvises til Nyrops bog om Det Suhrske Hus i København (1899) og senere udgivelser om Stiftelsen.

Etatsråd Johs. Th. Suhr skrev til sidst i sit lange testamente af 20. april 1850:

"Jeg slutter dette arbejde med min inderlige og oprigtige tak til det nådige og altforbarmende forsyn, der har tildelt mig så mange af jordelivets goder, og med den ydmyge bøn, at almodhedens Gud fremdeles vil holde sin kærlige hånd over mig og mine, og omsider gennem en rolig og let død tilgivende vil lade min sjæl indgå til evigheds herlighed, til en lykkelig forening med alle forudgangne nære og kære, og på lige måde at lade mig genforenes med dem, som overlever mig. Jeg beder fremdeles, at forsynet vil beskytte de af mig om min formue tagne bestemmelser, så at de må blive til varigt gavn for de pågældende.

Jeg anmoder min hustru og min ven Peder Bang om ikke at fastsætte min begravelse, forinden aldeles sikre dødstejn - begyndende opløsning af legemet - har ytret sig. Selve begravelsen beder jeg at måtte finde sted med tarvelig anstændighed, og på gravstedet ej at anvende større bekostninger end dem, som er anvendte på etatsråd Schous og hustrus gravsted. På begravelsesdagen ville min ven Peder Bang i forening med min sjælesørger anvende 1.000 rigsbankdaler til lindring af nogle værdige trængendes nød."

Opgørelsen af boet var et særdeles omfattende arbejde og viser omfanget af firmaets forretninger under Suhrs ledelse. Opgørelsen er et håndskrevet, smukt indbundet værk på hele 3.024 sider. Boet blev først afsluttet i april 1860. Dets bruttomasse var da på ca.

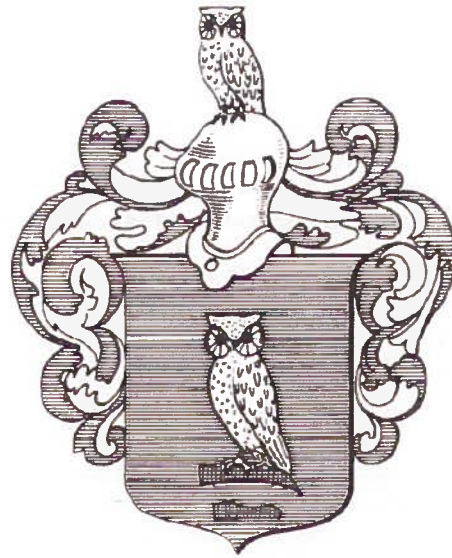
2.304.000 rigsdaler og dets beholdne formue var ca. 1.883.000 rigsdaler. En ganske stor formue på den tid.



Fundatsen for Etatsråd Johannes Theodorus Suhr's og Hustru Caroline Falch's Stiftelse er dateret 31. marts 1859 og blev ved kong Frederik VII's underskrift kongelig konfirmeret 23. maj samme år. Den 7. juni 1859 afholdtes Stiftelsens konstituerende generalforsamling. Dagen efter fandt det første direktionmøde sted, hvor det blev vedtaget, at Den Suhrske Stiftelse skulle træde i virksomhed fra 1. maj 1859 at regne.



Suhrske slægtsvåben sidder over indgangsdøren til Ugerløse Kirke, der blev nedrevet og genopbygget i 1876 betalt af Stiftelsen på foranledning af familiedirektør Frederik Suhr (M14) og i 1918 kvit og frit overdraget til en selvejende institution



III. 6. Det Suhrske våben i monsignore Heims streg, når den var mest humoristisk.
Das Suhr'sche Wappen in einer sehr humoristischen Zeichnung von Monsignore Heim.



III. 5. Theodor Suhrs bispevåben udført af billedhuggeren Aksel Theilmann. Relieffet er indmuret i Sankt Ansgars Kirkes klokketårn, der blev opført i 1943. Fremstillingen af våbenet svarer til den, biskoppen benyttede i sit heraldiske signet og i talrige katolske publikationer. Foto: Omar Ingerslev.
Theodor Suhrs Bischofswappen, in der Gestaltung des Bildhauers Aksel Theilmann. Das Relief ist im 1943 erbauten Glockenturm der Sankt Ansgar Kirche eingemauert. Die Darstellung des Wappens ist ganz in Übereinstimmung mit dem heraldischen Petschaft des Bischofs und findet sich ferner in zahlreichen katholischen Publikationen. Foto: Omar Ingerslev.